

זר פרחים מוזיקליים

יהודית פינקיאל

"זר פרחים" הוא קובץ שירים המתאים ליכולתם השירית של הילדים, בכך שהטקסטים שלהם קצרים, המקצבים פשוטים, אך לא פשטניים והלחנים בעלי מנעד מצומצם.

ליד חלק מהשירים מופיע סיפורם ומוצעת פעילות המעשירה את החוויה המוזיקלית. פעילות זו תוכל לטפח את הקשר שלנו לטבע, להעלות לנו ריחות באף ואף לפתח סקרנות והתבוננות כלפי הארץ ונופיה.

שיר סתיו

מילים ולחן: נעמי שמר

על השיר:

"שיר סתיו" הוא אחד השירים הראשונים שנעמי שמר הלחינה, מתייחס לסימני הסתיו הישראלי המבשרים את בואה של העונה, מופיע במשקל משולש באופי ריקודי ונותן בדרך זו תחושה של זרימת הטבע: נשימת ריח הגשם מצד החילזון, פיצוח בזמר על ידי הענן והזדקפות של החצב.

מהלך הפעילות:

1. נאזין לשיר ונשוחח על סממני הסתיו המופיעים בו.

2. נמציא תנועות הממחישות את מילות השיר. ב- ל – ל – ניתן לחילזון להתקדם על גופנו.

3. נלווה את השיר בתנועות שהמצאנו.

4. נבחר כלי הקשה מתאימים לליווי השיר, תוך שימת לב על הדמויות השונות המתוארות בו: חילזון, גשם, חצב.

פעילויות נוספות:

1. נצייר את סימני הסתיו המתוארים בשיר, על גליל ניר לפי סדר הופעתם וניצור "סרט אנימציה" הנפתח ומתגלגל ע"י שני ילדים.

2. נמצא חילזון בגינה ונצפה בהתנהגותו: התקדמותו, צורתו, סימנים מיוחדים ועוד.

הקלטה:

השיר מופיע בדיסק: "הטיול הקטן" מאת נעמי שמר, הוצאת סקיטון.

אור חבצלות

מילים ולחן: שרה לוי- תנאי

על השיר:

השיר פורסם ב- 1958. לפני תקופה זו, לוי- תנאי, התגוררה עם משפחתה בקיבוץ רמת הכובש באזור השרון. ניתן לשער שהיא הושפעה מהחבצלות הגדלות בקו החוף של ארץ- ישראל והביאה את יופיין וניחוחם הבשום והמשכר בשיר. החבצלת נזכרת בשיר- השירים כסמל ליופי: אני חבצלת השרון, שושנת העמקים. צרוף זה מסביר את ההתייחסות של לוי- תנאי לחבצלת ושושנה כאחד.

על הלחן:

על פי השירון "שירים ומזמורים", המנגינה בבבליה. הלחן דומה, בפרט בחלקו הראשון, ללחן התימני של "כי אשמרה שבת". עם זאת, יש בלחן גם גוון אירופאי. לשיר שני בתים זהים בלחן, כל אחד מורכב מארבעה משפטים. המשפטים: 1-4-3 מורכבים מתבנית מקצב שחוזרת על עצמה, לעומת המשפט השני הבנוי ממקצב שונה.

מהלך הפעילות:

1. נקרא את מילות השיר ונשוחח על תכנו.
2. נשיר "שירת מענה" (ביצוע של יחיד מול קבוצה). הגגנת תשיר את השורה ראשונה והילדים יחזרו אחריה. כך נמשיך עם יתר השורות בשיר.
3. נתחלף בתפקידים.
4. נחזור על הפעילות בליווי כלי נגינה.
5. נתחלק לזוגות. כל זוג יקבל דף משותף ושני צבעים. נשיר את השיר. אחד מבני הזוג ייתן ביטוי גראפי לצלילים המושמעים ובן זוגו יחקה את רישומו. כך נמשיך לאורך כל השיר.
6. נמציא ריקוד לשיר.

פעילויות נוספות:

1. נתבונן בחבצלת או בצילום שלה.
2. נתייחס למראה ולריח.
3. נצייר בכרטיס אחד חבצלת אחת ובכרטיס אחר מספר חבצלות.
4. נשיר את השיר בשירת מענה ונרים את הכרטיסיות בהתאם לביצוע (בשירת יחיד נרים את הכרטיס עם החבצלת הבודדה ושירת רבים נרים את הכרטיס עם קבוצת החבצלות שציינו).

הטיול הקטן

מילים ולחן: נעמי שמר

על השיר

כבת קיבוץ כנרת שאבה נעמי שמר השראה ממראות ילדותה: הכנרת, ההרים, השדות הפורחים וכל מה שמסמל את יופייה של הארץ הזאת. נעמי שמר האמינה שאת הארץ לומדים לאהוב דרך הרגליים, אך השיר נכתב לפני שקמה החברה להגנת הטבע ולכן נכתב במקור "אלף רקפות כל אחד אסף". עם הקמת החברה להגנת הטבע, נעשה שינוי קטן בשיר כדי לא לעבור על החוק חדש והמילה "אסף" הוחלפה ל"ספר".

מהלך הפעילות

- נאזין לשיר ונשים לב לדברים שפגשנו בטיול.
- נניח את הכרטיסיות על לוח פלגלית בהתאם לדברים שהילדים ציינו.
- נאזין שנית לשיר ונסדר את הכרטיסיות ע"פ סדר הופעתם בשיר.
- נמחזז בדרמה יוצרת את השיר כשנעזר באיורים המזכירים את הדרך.
- נחלק כרטיס לכל ילד. כל אחד בתורו יניח את הכרטיסיה המתאימה לפי השיר.

פעילויות נוספות:

- נבקש מהילדים לצייר כל אחד מהאלמנטים המוזכרים בשיר בדף נפרד (ראו בקבוצת דיון)
- נערוך חוברת ונדפדף תוך כדי שירה
- נצא לטיול לשמורת האירוסים בנתניה הנמצאת בדרום העיר. היא מהיפות בארץ וניתן למצוא את הריכוז הגדול ביותר של אירוס הארגמן, בעל צבע הארגמן – שחור. פרח האירוס צומח במלוא הדרו בחודשי החורף. בנוסף אליו, ניתן למצוא בשמורה את פרחי הכלניות, רותם המדבר הצבעוני ופרחי חורף רבים.

בשמורת האירוסים שבילים מסומנים ומשולטים, המקלים על הסיור בה. לראשונה השנה יפעילו סיירי קרן קיימת לישראל, בשיתוף עיריית נתניה, תכניות סיורים ללא תשלום לקהל הרחב.

הקלטה

השיר מופיע בדיסק "הטיול הקטן" מאת נעמי שמר, הוצאה סקیتון.

פזמון ליקינתון

מילים: לאה גולדברג

לחן: רבקה גווילי

על השיר:

השיר נדפס לראשונה ב"דבר לילדים". כתבו אותו בשביל תכנית זמרה ברדיו שהתקיימה בעונת האביב. היות שהתקשו למצוא שיר מתאים לילדים ומבוגרים כאחד, פנו אל רבקה גווילי בבקשה לעזרה. גווילי הפנתה את הבקשה לחברתה לאה גולדברג שכתבה בו במקום את המילים. בדרך חזרה, גווילי הוסיפה את הלחן. יום למחרת נסעו לירושלים לרשות השידור והקליטו את השיר. כעבור כמה ימים התקשרו מ"דבר לילדים" ובקשו את התווים והדפיסו את השיר. בעת שנכתב השיר לא היה היקנטון מוכר בארץ. הצליל של המילה יקנטון עוררה לגווילי אסוציאציות לשפה הסינית ולכן נמשכה לסולם הפנטטוני.

השיר הינו בעל אופי של שיר ערש, איטי ורגוע. הביצוע הוא בדרך כלל במפעם חופשי, כלומר שמשתהים מעט בכל סוף משפט. לכל משפט בטקסט מותאם משפט מוזיקלי, אך המשפט השלישי בכל בית הינו יוצא דופן- הוא מתחלק לשני היגדים מוזיקליים דומים וקצביים יותר שלא מתחרזים.

מהלך הפעילות:

1. נשאל את הילדים על תוכנו של השיר ונסביר להם את המילים קשות.
2. נציג לילדים את פרח היקנטון (במידה שאין את הפרח נראה צילום).
3. נספר לילדים שהמלחינה חשבה שזהו פרח סיני ולכן חיברה לו מנגינה בסגנון סיני.
4. נשמיע בקסילופון את הסולם הפנטטוני: דו-רה-מי –סול-לה ובחזרה. ניתן לילדים צלילונים עם סולם זה וניתן להם לאלתר מנגינות פנטטוניות (חמישה צלילים).

5. נאזין לשיר ונצייר באוויר כל משפט מוזיקלי.
6. נתזמר את השיר: במשפטים 1,2,4 נקיש בשליש בסוף המשפט (צליל אחד במילה האחרונה) ובמשפט השלישי נקיש את המקצב החוזר בפעמונים.

פעילויות נוספות:

1. נצייר את הדמויות השונות המופיעות בשיר: לבנה, יקינטון, טיפה ועוד וניצור סרט אנימציה לפי תוכן השיר וסדר הבתים.
2. נעבוד על החריזה בשיר.

הקלטה

הקלטה של השיר מופיעה בערכת "מוסיקה לי", צלילים בראש מס' 4 (בביצוע אחינועם ניני).

השקדייה פורחת

מילים: י. דושמן
לחן: מ. רבינא

מהלך הפעילות

1. נאזין לשיר ונבחין בפזמון החוזר
2. נאזין לשיר ונצטרף במחזאות כף במילים "ט"ו בשבט הגיע" ונניע את הידיים מצד אל צד במילים "חג לאילנות"
3. נעמוד במעגל ונמציא צעדים מתאימים לחלק הראשון של השיר
4. נאזין לשיר פעם נוספת ונרקוד את הריקוד כולו

מילות השיר לקוחות משיר השירים ב', י"ב. אלה מתארות את התעוררות הטבע ופריחתו, ומטות אוזן לציוץ הציפורים. למרות ההפניה לקולות הציפורים, צריך לשים לב למשמעות העמוקה של המילים.

"נָצְנִים נִרְאוּ בְּאֶרֶץ" – מילים אלה משקפות את הופעת הניצנים באילן המסמלת את ראשית תהליך צמיחתו של הפרי. "עַתָּה הִזְמִיר" – הזמיר כאן מתייחס לזמרת העופות כלומר, לזמר כללי (ציפור ששמה זמיר אינה מופיעה במקורותינו הקדומים כלל - לא בתנ"ך ולא בדברי חכמי התורה שבעל פה ואף לא בארצנו). "וְקוֹל הַתּוֹר" – התור היא אחת הציפורים הנפוצות ביותר בארצנו. יחד עם זה, לא ניתן לשמוע את המייתו החד-גווי האופיינית לו בתקופת הפסח שבו נהוג קריאת שירי השירים לפי המסורת היהודית (השירה שלהם נשמעת עם התחלת הדגירה אצלם כלומר, בתקופת חג השבועות). זו הוכחה נוספת שתוכן השיר מתייחס לזמר בכלל ולא לציוץ האופייני של כל ציפור.

איך יודעים שבא אביב

ביצוע: נירה רבינוביץ'
מילים ולחן: דתיה בן דור

פרחי הצבעונים

מילים: לוין קיפניס
לחן: פרנץ שוברט

נצא השדה

מילים: שיר השירים
לחן: נעמי שמר

הסביון

מילים: לוין קיפניס
לחן: דוד זהבי

